

Pygamberimiziň keşbi, ahlagy we edebi: Adalaty

Category: Kitapcy, Pedagogika we edep-terbié

написано kitapcy | 22 января, 2025

Pygamberimiziň keşbi, ahlagy we edebi: Adalaty PYGAMBERIMIZIŇ KEŞBI, AHLAGY WE EDEBI

► ADALATY

Pygamberimiz adalatly adamdy, ol ýekeje adamynyň hem hakynyň kemsidilmeginiň deňinden gözünü ýumup geçmezdi. Ahlaklylygyň aýrylmaz bölekleri doğrularityk bilen adalat pygamberimize mahsusdy. Adamlar ony ýaşlygyndan bări: «Emin hem ymamdar kişi» diýip, tanaýardy. Söwdagär ýoldaşlary ol barada: «Kişiniň hakynam iýmez, kişä hakynam iýdirmez. Hak-hukuk meselesinde kişiden yüz görmesi ýokdur» diýip, gürrüñini ederdi.

Hezreti pygamberimiz (s.a.w) yslama açık çağırmaq rugsat edilende ol Sada baýyrlygynda durka kureýşlerden: «Şu dagyň aňyrysýndan duşman atylary size tarap cozup gelýär» diýsem ynanarmysyñyz?» diýip, soranda, olar: – Hawa ynanarys, sebäbi şu çaka čenli seniň bizi aldan ýeriň ýok – diýip, jogap berdiler. Mekge döwründe inkär edijiler pygamberimize: «Şahyr, mejnun, jadygöý» diýip myjabat atyp, yslamyň tiz ýaýramagynyň öňüni aljak bolup synanyşan wagtlary hem, Oňa ýalançydyr ýa-da haýyndyr diýip bilmediler. Hatda pygamberimiziň hatynu kabul eden Wizantiýa imperatorynyň: «0zal şu adamynyň heý, ýalan sözlän ýeri bolupmydy?» diýip beren sowalyna Pygamberimiziň şol wagtky esasy duşmany Ebu Sufýan hem: – Ýok, bolan däldir – diýip, jogap bermäge mejbür bolupdy. Allatagala pygamberimize – Buýrulyşy ýaly gös-göni hereket et! – diýen taglymaty beripdi, pygamberimiz hem ömürboýy bu dogry ýoldan – syraty mustakymdan – çykmady.

Bir gezek mahzumylardan bie aýal maşgala ogurlykda tutulýar. Ol abraýly maşgaladandy, şol sebäpli hem kureýşler ol aýaly

jezalandyrmagyň tarapdary bolmadylar, hezreti Usameni bolsa aracy edip pygamberimiziň ýanyна iberdiler. Sebäbi, pygamberimiz hezreti Usameni örän oňat gorerdi. Sonda hezreti pygamberimiz şeýle diýdi: «*Asly uly, gadymy millet bolup, bu gün boksa medeniýetlerinden hiç zat galmaryk Ysraýyl ogullary şunuň ýaly tarapgöýlik edenleri üçin heläk boldular. Olar kim garyp bolsa şony jezalandyrduýlar, abraýly, bay adamlara bolsa jeza bermediler. Ogurlyk eden gyzym Patma bolaýanda-da men oña degişli jezazyny bererdim*».[1]

Salebe ogullaryndan bir topar adam Rebezeden Mekgä gelýärkäler şäheriň golaýnda bir ýerde düsläpdirlər. Pygamberimiz olara duş gelip bir düýäni bahaladýar. Söwda edip çekeleşýärler-de ahyry el uruşýarlar. Pygamberimiz düýäni alyp şähere gaýdýar. Ýöne satanlar düýäni alanyň hezreti pygamberimizdigini bilmeýärdiler. Olar pulyny alman düýäni berip goýberenlerine ökünişip, özara gygyryşyp başlaýarlar. Sonda olaryň arasynda bir aýal:

– Bu goh-galmagalyňyz näme? Beýle maňlaýy giň adamyny biz-ä ozal görmändik. Üns berdiňizmi, onuň ýüzi on dördi gijäniň aýy ýaly nuranady – diýýär.

Ol aýal şeýle diýmek bilen, düýäni alanyň aldajak adama meñzemeýänini aýtmak isläpdir. Aradan köp wagt geçmänkä ýaňy iňrik garalyberende bir adam gelip, olara düýäniň bahasyny hem-de biraz iýer-içer ýaly zat getirip berýär-de: «*Bulary Resulalla iberdi*» diýýär. Ertesi ýaňky adamlar şähere barsa, pygamberimiz mesjitde muslimanlara wagyz-nesihat edip oturan eken. Şol wagt ensarlardan bir adam Salebe ogullarynyň bir wagtlar öz garyndaşyny öldürendigini, indem özünüň olardan ganyny alasy gelýändigini aýdyp durdy. Pygamberimiz oňa: «*Ýok, onyň bolmaz! Atasynyň eden günäsi üçin ogly günäkär däldir*» diýip jogap berdi.[2] Bir gezek söweşde alınan oljalary paýlaşyp otyrkalar sabyr-etagatsyz birine pygamberimiz: «*Sabyrly bol, nobatyňa garaş*» diýip, hasasyny salgan wagty hasa onuň ýüzüne degip, sähelçe ýerini sypjyrypdy. Sonda pygamberimiz ur-tut hasasyny onuň eline berip: «*Ynha ýüzüm*» diýse-de, ol kişi özünüň hata goýberendigine düşünip, pygamberimizden ötünç sorady.[3]

Pygamberimiz hakykatdan hem adalat we ynsap öýjügidi.

---

[1] Ibn Maje, «Hudud», 6/2547

[2] Şibli, «Asry Sagadat», terj. Ö.Ryza Dogrul, sad, 0.Zeki Mollaahmetogly II, 74.

[3] A.a.e. 75. Pedagogika we edep-terbié